

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputatio XVII. Reliqua de Ente Rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

SECTIO VI.

Virum Deus formet Entia Rationis.

I. **A** Sserunt aliqui, ut Henricus in summa, art. 68. q. 15. Fonseca 7. Met. c. 8. q. 2. f. 6. Gilius To. p. 1. 2. tract. 6. c. ult. Agidius Lusitanus To. p. in p. 2. q. 6. ar. 10. Ili etiam hoc tenere videntur qui ajunt posse Deum efficere distinctionem rationis, inter quos est Torres de Trinit. q. 28. art. 2. d. 2. dub. 2. Moli. libidem d. 5. conclus. 9.

II. **P.** Valquez in primam part. To. 2. d. 118. c. 4. ita ab hac sententia refugit, ut ne Deum facere Entia Rationis concedat, neget cognoscere, cui ex recentioribus sui non desunt sequaces.

III. **P.** Suarez d. 54. Met. f. 2. nu. 19. & deinceps, media, quæ communiter est tutior, procedit via, & affirmat, ut divino intellectu indignum est Chimæras illas commentitias fingere, ita impossibile esse eum à nobis fictas non cognoscere: cujus tanta fuit vel auctoritas viri, vel momenta rationum, ut recentiores prope omnes ad se pellegerint, quam sententiam latè probat P. Hurtado d. 19. Met. f. 6. & P. Arriaga d. 6. Met. f. 4.

IV. **Hic** solum notandum pro præsentī, posse duplici modo aliquid cognosci, primario & secundario. Primario, quando in se immediatè res percipitur ex parte objecti, hoc est, non medio alio objecto cognito, sic Deus se, sic sancti per visionem beatificam Deum intuentur. Secundario dicitur illud cognosci quod per aliud tanquam per medium ex parte objecti cognoscitur, sic Deus creaturas in seipso, Beati eadem in Deo vident, licet per aliam scientiam ad creaturas immediatè terminatam illas cognoscat Deus, sicut & Angeli. Hæc autem cognitio directè ad creaturas terminata potest tam in Deo quam Angelis respectu aliquarum rerum esse primaria, respectu aliarum secundaria, ut si effectus in causa cognoscatur, objectum in actu, causa & actus cognoscuntur immediatè & primario, objectum & effectus secundario.

V. **Quæstio** hæc Theologica est, & multis difficultatibus metaphysicis de possibilitate rerum intermixta. Dico ergo mihi probabilius videri Deum secundario cognoscere Entia Rationis, seu in actibus creatis illa fingentibus, cognoscere enim perfectè actus illos, ergo ut terminantur ad objecta. Deinde actus est imago objecti, qui verò perfectè imaginem alicujus rei cognoscit, rem illam simul cognoscit necesse est. Præterea incredibile videtur dum nos disputamus de Chimæris, Deum nescire de quibus objectis sit disputatio, si verò novit, ut nosse ipsum necesse est, ergo objecta illa cognoscit. Item novit Deus actum qui fingit relationem in Deo fictam ut differt ab actu fingente Hippocervum, ergo novit illos ut terminantur ad objecta, in eo enim solum differunt quod diversum objectum representent, ergo objecta ipsa ficta cognoscit Deus secundario. Nec propterea interas Deum fingere, sicut enim non erat repræsentando aliorum errores, ita fertur in hæc objecta nisi ut facta vel ficta ab intellectu humano, non ergo magis quoad hoc illa facit, quàm voluntas amans Chimæram sibi ab intellectu propositam.

VI. **Uterius** dum cognoscit Deus Ens aliquod Rationis in actu possibili, probabilius videtur eum non facere Ens Rationis, cum non det illi Chimæram totum suum esse, esse enim possibile illius supponitur ad cognitionem divinam quod habetur ab illo actu in quo illud cognoscit Deus, per illum enim actum habent extrema illa esse unita quoad essentiam. Dum verò Deus immediatè videt objectum impossibile, ut unionem inter equum & cervam esse impossibile, nihil est incommodi si concedatur eum facere Ens Rationis, saltem secundum quid, non fingendo, sed negando unionem talem esse possibilem. ita præter citatos num. 1. Albertinus in primo principio Philosoph. coroll. Arriaga sec. 4. nu. 45. & multi ex recentioribus.

De intellectu Angelico, dico in ijs quæ Angelus abstractivè solum cognoscit, & per discursum, mihi probabilius videri posse facere Entia Rationis, seu in ijs quæ clare vident & intuitivè.

DISPUTATIO XVII.

Reliqua de Ente Rationis.

SECTIO PRIMA.

Disputantur quadam difficultates particulares, quæ ad plenam Entis Rationis notitiam spectant.

I. **P**rima est, ubi sit, cum enim per nos sit aliquid, aliquo certè in loco esse debet, quod enim nusquam est, non est. Quæ ergo horum monstrorum sedes? ubi tandem gentium ea repetum iri dicimus? Respondetur, cum Ens Rationis ad arbitrium sit fingentis sicut esse, ita & in loco esse, & sicut essentiam, ita & proprietates ab illo accipiet. Erit ergo ubicunque illud finxerit, vel fixerit cognoscens.

II. **Secunda** difficultas est, possitne Ens Rationis moveri. Respondeo, sicut in loco per Chimæricam præsentiam esse potest, ita & loco per motum Chimæricum moveri, quidni enim quis imaginari vel fingere possit Chimæram volare, vel Hippocervum currere?

III. **Tertia** difficultas est de accidentibus quibusdam

quæ Enti Rationis inesse apprehenduntur, ut de albedine, & hujusmodi alijs. Respondetur accidentia illa non esse realia, cum hujusmodi fingantur, quæ Chimæram informant, talia autem nulla dari possunt à parte rei.

Quarta difficultas est utrum una Chimæra sit similis alteri, vel dissimilis ante cognitionem reflexam, & relationem inter illas fingentem; si enim sint similes, jam emerget aliqua relatio inter illas, quæ cum non possit esse realis, cum nihil reale fundari possit in aliquo non reali, erit Ens Rationis, ergo jam dabitur aliquod Ens Rationis sine operatione intellectus. Resolutio hujus difficultatis pendet ab illa quæstione utrum relatio distinguatur à fundamento, si enim non distinguatur, poterunt esse similes sine ulla relatione emergente, & sic cessat difficultas. sed de hoc disp. II. Metaphysicæ. Aliæ multæ hic excogitari possent difficultates, nam sicut nullus fingendi, ita nec difficultates circa signa proponendi est modus: per has tamen quas proposuimus, reliquas faciliè omnes solutum iri existimo.

SECTIO II.

Sitne rectè assignata divisio Entis Rationis in Negationem, Privationem, & Relationem.

I. *Non videtur rectè assignata divisio Entis Rationis in Negationem, Privationem, & Relationem.*
Non rectè assignata videtur hęc divisio. Primò, quia mera fictio sine ullo fundamento est species Entis Rationis, & tamen sub hac divisione nequaquam continetur. Secundò, quia sicut entia realia dividuntur in decem prædicamenta, quidni etiam Entia Rationis, quæ ad eorum similitudinem fingi possunt, in totidem dividantur, sicut ea divisit Pythagoras, & viginti prædicamenta constituit ad similitudinem quippe substantiæ finguntur Chimæra, Hippocervus, & alia huiusmodi Entia Rationis, quæ finguntur quasi per se stantia. Per modum quantitatis fingitur extensio horum Entium Rationis, vel spatium imaginarium & similia: per modum qualitatis, ut si fingamus Angelum album, illa enim albedo fingitur inesse Angelo, cum tamen Chimærica sit, nulla siquidem à Deo creari albedo potest, quæ perat naturaliter Angelo inherere.

II. *Hac divisio solum completitur Entia Rationis quæ ad scientias deserviunt.*
Dico ergo divisionem hanc rectè assignatam esse pro Entibus Rationis tantum doctrinalibus, sub quaproinde divisione non continentur merè ficticia, quæque nihil ad scientias deserviunt, nec ad entis realis cognitionem quidquam conducunt: fingi siquidem Entia Rationis innumera possunt quæ prædicamenta omnia transcendunt. Fictionem aliquam ad negationem reducunt, quia, inquit, quæ finguntur entia, nulla sunt, ad quid enim fingerentur si essent? Alij tandem Ens Rationis dividunt in Fictionem, Negationem, & Relationem, Privationem autem ad negationem reducunt. Sed lis est de nomine, nos ut solemus loquimur cum communi.

III. *Quomodo differat Relatio rationis à Negatione & Privatione.*
Differt relatio Rationis à Negatione & Privatione, quod illa (nisi merè Chimærica sit, ut inter duas Chimæras) positivum aliquid ad absolutum pro fundamento supponat, cui denominationem dat respectivi, cum esse ad & esse in ratione nostra distinguui possint: Negationes verò pro fundamento supponunt negativum quid, licet concipiantur ad modum positivi. Ratio Entis Rationis ab omnibus Entibus Rationis abstracta, analoga sit, an univocam dicam dum de ente reali, eadem enim utriusque est ratio, cum non minor, imo haud paulo fortasse maior generum ac specierum sub ente ficto copia sit, & varietas quam sub vero.

IV. *Relatio rationis ex triplici capite oriri potest.*
Relatio verò rationis ex triplici oriri capite potest. Cum enim ad relationem realem tria requirantur, subiectum reale, ratio fundandi, & terminus realis realiter existens, defectu primi Relatio prædicamentalis Dei ad creaturas ficta est, & Ens rationis, quia Deus relationis realis de novo adveniens capax non est, licet: nec mutationis. Defectu secundæ,

omnes relationes quæ consequi finguntur denominationes extrinsecas, dicuntur esse rationis, ut relatio domini, servi, vili ad videntem, de quibus suo loco. Defectu tertiæ, relatio A dami ad Antichristum, vel Petri existentis ad eundem Antichristum est ficta, sicut à fortiori relatio patetis ad Chimæram; si enim relatio realis ad terminum non existentem dari nequeat, multo minus ad impossibilem.

V. *De Negationibus, & Privationibus dicetur dissequenti.*
Circa secundam divisionis huius membrum, Negationes scilicet & Privationes, cum multa sint dicenda, peculiarem hinc de ijs instituimus disputationem, licet enim à multis de ijs in Physicis disputetur, commodior tamen hinc immediatè post Ens Rationis videtur de ijs tractandi locus.

SECTIO III.

Quid sit prima, quid secunda intentio: ubi utrum secundæ intentiones sint Entia Rationis.

I. *Intentio licet propriè loquendo sit actus voluntatis quo tendimus in finem, tumitur nihilominus hic pro actu intellectus, per quem tendimus in obiectum, seu illi attendimus.*
Intentio licet propriè loquendo sit actus voluntatis quo tendimus in finem, tumitur nihilominus hic pro actu intellectus, per quem tendimus in obiectum, seu illi attendimus.

II. *Duplex est, formalis & obiectiva: formalis est ipse actus, obiectiva obiectum ab actu cognitum, licet fides dicatur vel actus quo credimus, vel res ipsa credita, licet etiam dicimus definitio formalis, & definitio obiectiva.*
Duplex est, formalis & obiectiva: formalis est ipse actus, obiectiva obiectum ab actu cognitum, licet fides dicatur vel actus quo credimus, vel res ipsa credita, licet etiam dicimus definitio formalis, & definitio obiectiva.

III. *Intentio tum formalis tum obiectiva duplex est, prima & secunda. Intentio formalis prima, est actus directus, seu ille qui ita tendit in obiectum, ut alium actum non supponat, sicque primo tendit, & obiectum hoc modo cognitum est prima intentio obiectiva quia primo actum terminat. Secunda intentio formalis, est cognitio reflexa tendens in priorem aliquid actum, ut cum quis scit se aliquid scire. Non tamen est semper necessarium ad hoc ut actus sit reflexus quod feratur in actum præcedentem, sed sufficit ferri in obiectum illius, supponendo actum præcessisse, sic actus comparans naturam abstractam cum suis inferioribus est reflexus, quia licet feratur in naturam, supponit tamen præcessisse actum abstractantem. Obiectum huius secundi actus vocatur secunda intentio. Prima ergo intentio formalis constituit subiectum, prædicatum, definitionem, &c. secunda ea jam constituta cognoscit.*
Intentio tum formalis tum obiectiva duplex est, prima & secunda. Intentio formalis prima, est actus directus, seu ille qui ita tendit in obiectum, ut alium actum non supponat, sicque primo tendit, & obiectum hoc modo cognitum est prima intentio obiectiva quia primo actum terminat. Secunda intentio formalis, est cognitio reflexa tendens in priorem aliquid actum, ut cum quis scit se aliquid scire. Non tamen est semper necessarium ad hoc ut actus sit reflexus quod feratur in actum præcedentem, sed sufficit ferri in obiectum illius, supponendo actum præcessisse, sic actus comparans naturam abstractam cum suis inferioribus est reflexus, quia licet feratur in naturam, supponit tamen præcessisse actum abstractantem. Obiectum huius secundi actus vocatur secunda intentio. Prima ergo intentio formalis constituit subiectum, prædicatum, definitionem, &c. secunda ea jam constituta cognoscit.

IV. *Hinc infero, nec omnem primam intentionem obiectivam esse Ens reale, ut cum primò concipitur quis Chimæram, ac proinde non semper requiritur secunda intentio ad Ens Rationis formandum: nec intentio est ens etiam omnem secundam intentionem obiectivam reale, nec esse Ens Rationis, ut constet cum supra aliquid reale, vel super actus intellectus nostri refleximus, qui certè Entia Rationis non sunt, nisi subiectivè, de quo tamen genere Entium Rationis hic non est sermo.*
Hinc infero, nec omnem primam intentionem obiectivam esse Ens reale, ut cum primò concipitur quis Chimæram, ac proinde non semper requiritur secunda intentio ad Ens Rationis formandum: nec intentio est ens etiam omnem secundam intentionem obiectivam reale, nec esse Ens Rationis, ut constet cum supra aliquid reale, vel super actus intellectus nostri refleximus, qui certè Entia Rationis non sunt, nisi subiectivè, de quo tamen genere Entium Rationis hic non est sermo.

DISPUTATIO XVIII.

De Negationibus.

Negationes Entibus Rationis affines sunt Negationes, imò eodem, ut multi putant, ovo genitæ, si, & tione scilicet intellectus; unde sicut illa, Rationis entia, ita Negationes Rationis non entia vocari volunt: ut quæ illarum esse, ita suarum has non esse intellectui debere dicant. Alij tamen, quamvis ex-

lis eas, & tenuis, ut ita dicam, stirpis esse fateantur, figmenta nihilominus esse pernegant. Quidquid sit, rebus certè positivis perniciosæ, ac fatales sunt, ut pote quarum semper occasu oriuntur, nascuntur interitum, morte vivunt. De his ergo præsens erit disceptatio.

SECTIO